

Карасевич С. А.

викладач,

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ПРОФЕСІЙНІ ЗНАННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗОШ

В рамках підготовки майбутнього вчителя до фізкультурно-спортивної діяльності в ЗОШ знання, якими має оволодіти для необхідності розкриття уявлення про фізкультурно-спортивну діяльність як найважливіший засіб зміцнення здоров'я школярів, її зміст, способи використання в життєдіяльності людини.

У професійній підготовці студентів навчальний теоретичний і практичний матеріал з фізичної культури І. Федуліна умовно розподіляє на основний, в процесі освоєння якого всі студенти опановують системою знань, практичних умінь і навичок, і додатковий, пов'язаний з поглибленим освоєнням окремих розділів навчальної програми і обумовлений особливостями занять в різних навчальних відділеннях (основному, спеціальному, спортивному). Вивчення та освоєння основного і додаткового матеріалу в процесі обов'язкових та факультативних занять розраховане на весь період навчання у ВНЗ, що створює сприятливі умови для оволодіння методичними та практичними вміннями і навичками педагогічної діяльності [6, с. 45].

М. Віленський [2], С. Єремєєв [3], Л. Сущенко [5] обґрунтовують необхідність володіння студентами «системно-впорядкованими і комплексними знаннями, які охоплюють: філософські, соціальні, природничі, психолого-педагогічні, спеціальні і практичні питання фізичної культури» [3, с. 32].

Класифікуючи знання в галузі фізичної культури, В. Бальсевич поділив їх на чотири рівня. Перший рівень включає соціальні та біологічні знання та їх

взаємодію в процесі фізичного виховання людини. Другий рівень складають фундаментальні та технологічні аспекти знання про соціальні і біологічні детермінанти процесів освоєння фізкультурних цінностей. Третій і четвертий рівні знань представляються дисциплінами (філософією, соціологією, психологією, педагогікою, фізіологією та ін.) [1].

Отже, змістовні основи майбутнього вчителя до фізкультурно-спортивної діяльності ЗОШ включають в себе професійні знання, які визначаються як сукупність психолого-педагогічних, медико-біологічних, прикладних і технологічних знань.

Психолого-педагогічні знання визначають рівень професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, від якої залежить результативність в організації та проведенні фізкультурно-спортивної роботи в школі.

Медико-біологічні знання забезпечують обґрунтування методики фізкультурно-спортивної діяльності в умовах школи, дозволяють грамотно впливати фізичними вправами на організм учнів. Цей блок включає в себе знання закономірностей організації і проведення заходів з фізкультурно-спортивної спрямованості в школі, умов оптимального дозування навантаження на основі врахування вікових та статевих особливостей розвитку, стану здоров'я і рівня фізичної підготовленості школярів.

Прикладні знання мають безпосередній зв'язок з майбутньою професійною діяльністю, їх можна отримати в процесі фізичного виховання, на лекціях з фахових дисциплін, під час коротких методичних бесід і установок на методико-практичних та навчально-тренувальних заняттях, шляхом самостійного вивчення літератури.

В рамках фізкультурного виховання І. Нікулін розглядає прикладні знання в двох аспектах: по-перше, як один з компонентів змісту фізкультурної освіти, представлений в навчальному предметі «Фізична культура» у вигляді дидактично обґрунтованої системи фактів, понять, принципів, якими володіє теорія фізичної культури, по-друге, як надбання кожної людини, яке вона

набуває в процесі навчання і може використовувати в процесі свого фізичного вдосконалення або для досягнення інших цілей.

Технологічні знання дозволяють майбутньому вчителю фізичної культури грамотно застосовувати різні методики організації фізкультурно-спортивних заходів з урахуванням реальних умов функціонування сучасних загальноосвітніх шкіл.

Освоєння професійних знань в єдності з практичними вміннями і навичками становить зміст підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності з учнями загальноосвітньої школи. Проте, як зазначає І. Нікулін, освоєння знань має поєднуватися зі створенням умов для стимулювання пізнавальної активності, оволодіння методами пошуку і використання потрібної інформації, а також методами аналізу дій на основі осмисленого ставлення до фізкультурно-спортивної діяльності [4, с. 65-66].

Формування знань у фізичній культурі має відмінні риси, обумовлені своєрідністю завдань фізичного виховання, характером навчально-пізнавальної діяльності, місцем теоретичного матеріалу в структурі і змісті занять фізичними вправами. Своєрідність навчального пізнання в фізичному вихованні відрізняється тим, що джерелом знань є не тільки інформація вчителя, але і сама рухова діяльність учнів: на основі м'язових відчуттів і осмислення результатів виконання фізичних вправ, учень пізнає закономірності рухів, отримує уявлення про вплив вправ на прояв функцій окремих систем організму, переконується в значущості занять. Причому деякі, абсолютно необхідні для засвоєння рухових дій знання (наприклад, про ступінь нервово-м'язових зусиль при відштовхуванні в бігу та стрибках, про рухові можливості власного організму тощо) можуть бути набуті тільки при виконанні самих дій.

Отже, знання з фізичної культури – це певна система фактів, понять закономірностей, що лежать в основі правильно організованого фізичного виховання.

Нами розроблений перелік знань, необхідних для здійснення фізкультурно-спортивної діяльності в ЗОШ. Ці знання мають багаторівневий характер (таблиця 1).

Таблиця 1

**Знання майбутнього вчителя фізичної культури для здійснення
фізкультурно-спортивної діяльності в ЗОШ**

Рівні засвоєння знань	Прояв	Метод, необхідний для досягнення цього рівня	Дидактичні умови, що сприяють найбільш ефективному	Усвідомленість знань, глибина знань
Знання є результатом сприйняття, усвідомлення сенсу (розуміння) і фіксації в пам'яті отриманої інформації	Цей рівень виявляється в здатності впізнавати вивчені об'єкти (наприклад, види фізичних вправ) і відтворювати деяку суму знань про них	Пояснювально-ілюстративний: передача готових знань у словесній або наочній інформації. Методи активізації сприйняття, осмислення і запам'ятовування змісту навчальної інформації	Наявність в навчальній інформації повної характеристики властивостей досліджуваного об'єкта. Використання словесного викладу в єдиній системі з демонстрацією і практичними діями самих студентів.	Здатність студентів пояснити сутність позначеного терміном поняття, описати своїми словами схему виконання дії, витягти з усієї сукупності засвоєних про нього знань. Глибина засвоєння знань проявляється в здатності виявити прямі зв'язки між руховою структурою дії і терміном, що її позначає.
Цей рівень засвоєння знань проявляється в готовності до застосування їх за відомим зразком в знайомих або незначно варійованих ситуаціях	У оперативності знань, що характеризуються кількістю ситуацій, в яких студенти здатні застосовувати знання, і кількістю засвоєних способів застосування для вирішення однієї і тієї ж задачі	Репродуктивний метод, що забезпечує формування вміння застосовувати знання за зразком. Метод закріплення, багаторазового і варіативного повторення	Ознайомлення студентів з максимальною кількістю ситуацій, в яких можуть застосовуватися дані знання і кількістю їх способів застосування в кожній ситуації	Усвідомленість проявляється в умінні виявляти власні помилки в діях товаришів, знаходити їх причини за заданим зразком. Глибина знань характеризується умінням усвідомлювати наявність зв'язків між знаннями і руховою дією.

Цей рівень проявляється в готовності студентів до творчого застосування їх нових, незнайомих ситуаціях, обумовлених специфікою справи, так умовами проведення, також особливостями діяльності	Виявляється в гнучкості знань, тобто умінь використовувати саме ті знання, які в більшій мірі відповідають ситуації, що виникла, або конструювати новий спосіб діяльності, знаходити нові варіанти, поєднання елементів розучені комбінацій	Проблемно-пошуковий метод	Використання проблемно-пошукових завдань, які ведуть до самостійного пошуку знань	Здатність самостійно використовувати знання відповідно до заданої мети. Глибина знань проявляється в умінні розкривати зв'язки між технікою дії, біомеханічними закономірностями і відповідними рухами
---	---	---------------------------	---	--

Отже, на основі аналізу психолого-педагогічної літератури з підготовки майбутніх учителів фізичної культури можна відзначити, що для проведення навчальної роботи з формування знань для використання їх у фізкультурно-спортивній діяльності в ЗОШ необхідне володіння основними поняттями цієї діяльності та методами її здійснення.

Список використаних джерел:

1. Бальсевич В. К. Физическая культура для всех и каждого / В. К. Бальсевич – М. : Физкультура и спорт, 1988. – 208 с.
2. Виленский М. Я. Профессиональная направленность физического воспитания студентов педагогических специальностей : учеб. пособ. / М. Я. Виленский, Р. С. Сафин. – М. : Высшая школа, 1989. – 159 с.
3. Еремеев С. Н. Развитие готовности преподавателя вуза к реализации адаптационного потенциала физкультурно-спортивной деятельности студентов : дисс. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Еремеев Семен Николаевич. – Магнитогорск, 2011. – 165 с.
4. Никулин И. Н. Подготовка будущего учителя к физкультурно-рекреативной деятельности с учащимися общеобразовательной школы : дисс.

... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Никулин Игорь Николаевич. – Белгород, 2000. – 212 с.

5. Сущенко Л. П. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Сущенко Людмила Петрівна. – К., 2003. – 650 с.

6. Федулina И. Р. Подготовка будущих учителей к руководству физкультурно-оздоровительной деятельностью школьников : дисс. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Федулina Инна Рифадовна. – Уфа, 2001. – 224 с.